

dan moeten we er toch 's morgens op tijd bij zijn, want om elf uur gaat ze dicht en merken we haar niet gemakkelijk meer op. De naam „morgenster” voor de bloem is dus duidelijk. Er groeit hier nog zo'n gele morgenster: de kleine boksbaard (*Tragopogon minor*).

De boksbaard is nauw verwant aan de schorseneer. De beide gele komen bij ons algemeen voor, de paarse is wat zeldzaam. De laatste wordt wel gekweekt om de wortel, en dan spreekt men van witte schorseneer. Het product ervan komt, als we de kleur buiten beschouwing laten, veel overeen met de bekende „zwarte” schorseneer. In Belgische tuinbouwstreken treft (of trof) men haar aan onder de naam „haverwortel”. Intussen, de planten zijn merkwaardig genoeg, om er eens naar uit te zien!

Nic. Kroon

Juli

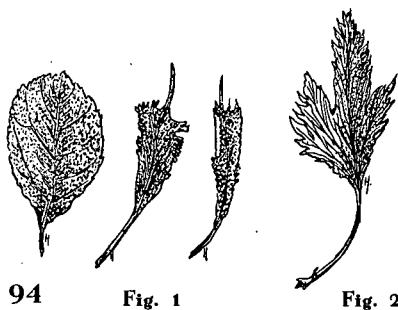
Dood aan het onkruid

Met mijn rode bessen wordt het van het jaar niets. En dat is mijn eigen schuld. Of eigenlijk is het de schuld van mijn vrouw. Die wou en zou een schoon paadje hebben zonder onkruid. Nu, wat doe je, als je van rustig zitten houdt? 'k Heb wat onkruidbestrijdingsmiddel gekocht. Op groeistof-basis, stond er op de verpakking. Je kunt het tegenwoordig overal kopen. Alle grasstroken langs de rijkswegen worden er mee behandeld. Ook weilanden. Boterbloemen horen niet in een weiland. Groeistof erover! Fluitekruid langs de wegen? Even sproeien. En behalve deze mooie wegversiering draaien na enige dagen de boterbloemen, de netels, de paardebloemen en de distels zich in allerlei bochten en sterven af. Een weiland en een wegkant zijn voor gras! En niets meer!

Zo mogen op mijn tuinpaadje alleen maar schone steentjes liggen. En daarom sproeide ik het dus met het bestrijdingsmiddel. En het resultaat? Vervormd appelblad en misvormd, afvallend bessenblad. Ook de bessen zijn afgevallen. Ik denk, dat ik volgend jaar het onkruid maar laat groeien.

Een virusziekte.

Aan mijn zwarte bessen had ik ook al een bladverandering gevonden. Maar deze afwijking heeft een andere oorzaak. Hier is een besmettelijk virus in het spel, nl. het Ribesvirus no. 1. Ook hier vallen de bessen gewoonlijk af voor ze rijp zijn.

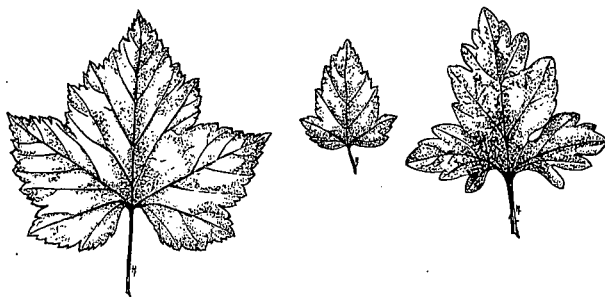

Appelblad. Fig. 1. Links normaal, rechts, door groeistof beschadigd. Fig. 2. Zwarte bessen blad, door groeistof beschadigd.

Fig. 3.

Zwarte besenbladeren.

Links: normaal, rechts:
virus-ziek.

Typisch is de vormverandering van de bladeren. Inplaats van breed worden ze smal. Inplaats van vijf hoofdnerfven krijgen de bladeren er slechts drie. En in de middenlob zijn minder dan vijf zijnerfven, terwijl deze ook te korte tandjes op de rand heeft. Bijna altijd zijn er minder dan tien. Een gezond blad heeft bijna altijd meer dan veertien tandjes. Deze smalbladigheid of brandnetelblad of peterselieblad of „reversion” komt zeer veel voor. Het is lang een raadsel geweest, hoe het virus zich door een bessentuin verspreidt. Maar sinds kort weten we, dat de mijten, die de rondknop veroorzaken (zie I.M.T. van Maart) de overbrengers zijn. Ons lid de heer de Vrie te Goes, werkzaam bij het I.P.O., heeft als opdracht de bestrijding van deze virus-overbrengers te bestuderen. Het virus zelf is niet te bestrijden.

Vroege en late wormstekigheid

'k Ben toch niet zo tevreden over mijn tuin. Er zijn heel veel kleine appeltjes afgevallen. Een week of vier geleden regenden ze van de boom. Eerst door de normale rui en later door de appelzaagwesp (*Hoplocampa testudinea* Klug)-aantasting (I.M.T. van April). Deze appeltjes vertonen een groot gat, waaruit natte uitwerpselen hangen. Soms vind je er een bastaardrupsje met een ronde kop en veel pootjes in. Deze zijn volgroeid en waren van plan om in de grond te kruipen, om zich daar te verbergen. In Maart van het volgend jaar verpoppen ze dan en tijdens de appelbloei verschijnen de zaagwespen weer.

Enfin, er bleven nog genoeg appels aan de boom over. Maar nu vallen er weer wormstekige appels. Nu is aan de buitenkant maar een kleine opening te zien en in de gang, die naar het klokhuis loopt, zijn droge uitwerpselen te vinden. De pitten zijn door het rupsje van het fruitmotje (*Enarmonia* of *Carpocapsa pomonella*) weggegeten. De pitten schijnen groeiregelende stoffen af te geven. Zijn de pitten weg, dan staat de groei van de vrucht stil en valt deze af.

Fig. 4

Fig. 5

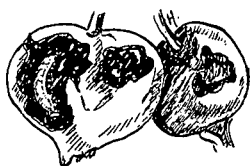
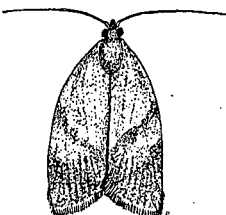
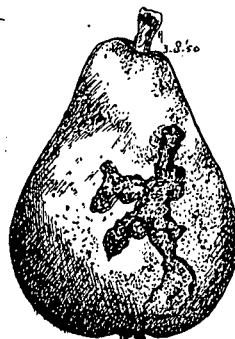

Fig. 4. Appels, door de larven van de appelzaagwesp uitgevreten. Fig. 5. *Capua reticulata*. Fig. 6. Kruidenierpeer met bladroller-beschadiging.

Fig. 6

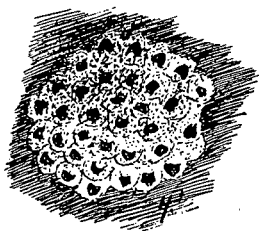

Fig. 7. Eispiegel van Capua, $\frac{1}{2}$ cm² groot.

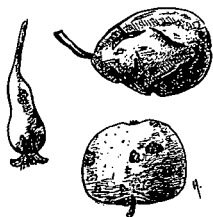

Fig. 8. Schurft beschadiging op jonge en volgroeide vruchten.

Capua-bladroller

Nog een derde beschadiging vind ik in mijn boom, nl. een zeer oppervlakkige vretelij aan de vruchten. Groenige bladrollerrupsjes veroorzaken deze schade. Ze vreten ook aan de bladeren. De rupsjes zijn gekomen uit de gelige eispiegels, die nu in de boom te vinden zijn. In één zo'n spiegel zitten 30—70 eitjes van de *Capua reticulata* Hb., een geelbruin, één centimeter groot vlindertje. In Februari en Maart vonden we op de bomen spinseltjes, waaronder zeer kleine rupsjes (zie I.M.T. van Februari). Deze rupsen waren in Mei volwassen. Ze verpopten en nu vliegt de eerste generatie vlindertjes. Straks, in Augustus, vliegt de tweede generatie. De rupsjes zijn gemakkelijk te vinden. Als twee bladeren tegen elkaar gesponnen zijn of een blad tegen een vrucht, dan is er vast een bladrollerrupsje. Neem er wat mee naar huis. In een jampot of weckfles zijn ze goed op te kweken. Wie weet, welke andere bladrollersoort U in handen krijgt!

Schurft

U merkt, lezer, van mijn appelboom is niet veel goeds te vertellen. Mijn stemming is in mineur. 't Loopt me ook tegen. Geen bessen, veel wormstekige vruchten en dan ook nog schurft. Ik bedoel niet mijten onder mijn eigen huid, maar de schurftschemmel (*Venturia inaequalis* Aderh.) in mijn appelboom. Op de vruchten en op het blad zitten donkere schimmelvlekken. Met een vergrootglas zijn de zwamdraden te zien. Op deze plekken verliest de plant zeer veel water. De vrucht vormt een kurklaagje onder de aangetaste plek. Kurk is vettig en laat geen water door. Maar kurkcellen groeien niet. En daardoor ontstaan misvormde vruchten.

Ik geloof, dat ik de appelboom in de a.s. winter maar omhak. Neen, veel plezier heb ik deze tijd niet van mijn tuin.

Nog meer narigheden!

Een paar van mijn kolen zijn gesneuveld. Het blad verkleurde en ging slap

hangen. Toen ik de kool uit de grond trok, bleek de plant geen zijwortels meer te hebben. Inplaats hiervan hingen witte maden half uit de hoofdwortel. Werk van de koolvlieg (*Chortophila brassicae* Bché).

En zo vond ik in mijn bed wortelen geel- en roodgekleurd blad. Een veeg teken! Een tweede vlieg geeft acte de présence, nl. de wortelvlieg (*Psila rosae* F.). De maden vindt U in de vurige wortel. Ook deze zijn gemakkelijk verder te kweken. Hebt U de poppen al eens gezien? Zoekt U ze maar in de grond naast de wortels, die vurig zijn. Het zijn bruine tonnetjespoppen of pupariën. Als de made voor de laatste maal vervelt, dan verpopt de larve zich in deze huid. Uit deze poppen krijgt U vast en zeker de wortelvlieg. 'k Hou op; mijn plezier is op het ogenblik volledig van mijn tuin af. Zelfs mijn roos tegen het huis laat me in de steek. Van de bladeren is het mooi af. Allemaal witte vlekjes in het blad door de rozencicaden, die op de blad-onderzijde leven en zuigen en steken. En dan die witte meeldauwschimmel op de jonge scheuten en bloemknoppen! Voorlopig tuinier ik niet meer. 'k Ga met vacantie! 'k Wens U en mijzelf mooi weer!

G. Houtman

IN MEMORIAM

Dr Ir A. W. Kloos †

Het is niet in de eerste plaats onze vereniging, die een groot verlies geleden heeft door het heengaan van deze knappe botanicus; het is in de eerste plaats de botanie en de Kon. Ned. Botanische Vereeniging, waarvan Kloos jarenlang penningmeester was. Daarnaast was hij voorzitter van de Commissie voor het Floristisch Onderzoek en lid van de Redactie van het Ned. Kruidkundig Archief.

Hij bezat naast een grondige kennis van onze oorspronkelijke Nederlandse planten, een zeer goed inzicht in het grote sortiment van buitenlandse soorten, die zich vestigden op onze los- en laadplaatsen, de z.g. adventiefplanten.

Voor onze vereniging heeft de heer Kloos talrijke lezingen gehouden en excursies geleid.

Kloos, al jaren erkend autoriteit en eredoctor van de Leidse Universiteit, was niet vergeten dat hij ook eens als amateur begonnen was. Veel van onze leden heeft hij voorzichtigheid geleerd bij het geven van een naam en er voor gewaarschuwd, dat één determinatie niet altijd voldoende is om tot de naam te komen en steeds wees hij erop hoe goed het is een plant te kweken om deze in alle opzichten te kennen. Zijn tuin in Dordrecht was dan ook zeer merkwaardig en met geen andere te vergelijken.

In de voorzomer, in de mooiste tijd van het jaar, heeft Kloos voor altijd afscheid moeten nemen van zijn familie, zijn vrienden en zijn planten, ons de herinnering achterlatend van een scherpzinnig en hulpvaardig botanicus en een prettige kameraad.

Rockanje.

C. Sipkes.

